EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 11.3.2003
KOM(2003) 113 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE, TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE

EUROOPAN PUOLUSTUS – TEOLLISUUS- JA MARKKINANÄKÖKOHTIA

Tavoitteena EU:n puolustustarvikepolitiikka

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ ... 3

Johdanto ... 5

1. Viimeaikainen kehitys puhuu eurooppalaisen puolustustarvikepolitiikan puolesta ... 6

1.1. Esimerkkejä viimeaikaisesta kehityksestä EU:ssa ja sen ulkopuolella ... 6

1.2. Euroopan asevarustelu- ja teollisuuspolitiikka ... 7

1.3. Euroopan asevarustelupolitiikka ja perussopimusten määräykset ... 8

2. Euroopan puolustustarvikepolitiikan tavoitteet ... 9

2.1. Puolustustarvikkeiden kysyntä ... 10

2.2. Puolustustarvikkeiden tarjonta ... 10

2.3. EU:n puolustustarvikemarkkinoiden sääntely ... 12

2.4. Tutkimus ... 12

3. Toimintaehdotuksia ... 13

3.1. Tavoitteena eurooppalaiset puolustustarvikemarkkinat ... 13

3.1.1. Standardisointi ... 13

3.1.2. Puolustusteollisuuden seuranta ... 14

3.1.3. Yhteisön sisäiset siirrot ... 14

3.1.4. Kilpailupolitiikka ... 14

3.1.5. Puolustusalan hankintamenojen järkeistäminen ... 15

3.1.6. Kaksikäyttötuotteiden ja -teknologian vientivalvonta ... 16

3.2. Tavoitteena eurooppalaisen turvallisuusalan huippututkimuksen suurempi yhdenmukaisuus ... 17

4. Aihealueita EU:n ja jäsenvaltioiden edelleen pohdittaviksi ... 18

4.1. EU:n puolustustarvikkeiden hankintalaitosta koskevia ehdotuksia ... 18

4.2. Tarjonnan turvaaminen ... 18

4.3. Puolustustarvikkeiden kauppaan liittyviä kysymyksiä ... 19

5. Loppupäätelmät ... 20

TIIVISTELMÄ

Komissio laati vuosina 1996 ja 1997 tiedonannot, joissa kehotettiin puolustusteollisuuden rakenteelliseen uudistamiseen ja puolustustarvikemarkkinoiden toiminnan tehostamiseen Euroopassa. Osa tiedonannoissa esitetyistä ideoista on toteutettu. Jäsenvaltiot eivät kuitenkaan ryhtyneet toimenpiteisiin tietyillä keskeisillä osa-alueilla – ne ehkä katsoivat, että ehdotukset olivat ennenaikaisia. Puolustusteollisuudessa ja EU:n toimielinjärjestelmässä sittemmin tapahtuneiden muutosten, mukaan luettuna todellisen Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (ETPP) hahmottuminen, johdosta Euroopan parlamentti pyysi 10. huhtikuuta 2002 antamassaan päätöslauselmassa komissiota laatimaan aiheesta uuden tiedonannon.

Euroopan unionin tulevaisuutta käsittelevä valmistelukunta on ottanut nämä kysymykset yksityiskohtaisempaan tarkasteluun. Puolustusta käsittelevä valmistelukunnan työryhmä on tehnyt konkreettisia suosituksia, joita on tarkoitus työstää edelleen lähikuukausina.

Eurooppalaisten puolustusalan yritysten tuotanto- ja markkinatilanteen vahvistaminen parantaisi merkittävästi EU:n valmiuksia huolehtia Petersbergin tehtävistä osana ETPP:n täytäntöönpanoa. Siitä olisi hyötyä myös kollektiivisen puolustuksen kannalta, koska se vahvistaisi Euroopan panosta NATOssa.

Komissio aikoo edetä määrätietoisesti niillä osa-alueilla, joilla toimiin voidaan ryhtyä heti, riippumatta siitä, mitkä ovat yhteisen ja kokonaisvaltaisen eurooppalaisen puolustustarvikepolitiikan pitkän aikavälin tavoitteet. Niinpä tässä tiedonannossa ehdotetaan toimien toteuttamista seuraavilla aloilla:

- standardisointi: asianosaiset tunnustavat, että standardisointiin puolustusalalla tarvitaan yhdenmukainen eurooppalainen lähestymistapa. Komissio selvittää asiaa Euroopan standardointikomitean (CEN) kanssa tukeakseen puolustusministeriöiden ja alan teollisuuden yhteistyötä, jonka tavoitteena on laatia vuoden 2004 loppuun mennessä käsikirja, johon koottaisiin puolustusalan hankinnoissa yleisesti käytetyt standardit;

- puolustukseen liittyvien teollisuudenalojen seuranta: asianomaiset tarvitsevat tarkemman kuvan puolustusalan teollisesta ja taloudellisesta tilanteesta Euroopassa. Tätä tarkoitusta varten tässä tiedonannossa ehdotetaan puolustukseen liittyvien teollisuudenalojen seurannan aloittamista;

- yhteisön sisäiset siirrot: jo pitkään on esitetty näkemyksiä, joiden mukaan yksinkertaistettu eurooppalainen lisenssijärjestelmä auttaisi keventämään raskaita hallintomenettelyjä, jotka vaikeuttavat puolustustarvikkeiden osien liikkumista EU-maasta toiseen. Komissio ehdottaa vaikutusten arvioinnin suorittamista vuonna 2003 ja arvioinnin tulosten kannalta tarkoituksenmukaisen oikeudellisen asiakirjan laatimisen aloittamista vuoden 2004 lopussa;

- kilpailu: kilpailu tehostaa markkinoiden toimintaa ja suojaa innovaatioita. Tästä syystä komissio aikoo jatkaa kilpailusääntöjen soveltamista puolustusalalla koskevaa pohdintaansa sulkematta pois perustamissopimuksen määräyksiä kunnioittavien poikkeusten mahdollisuutta;

- hankintasäännöt: yhdenmukaistetut puolustustarvikkeiden hankintasäännöt tehostaisivat nekin markkinoiden toimintaa. Siksi olisikin selvitettävä, miten

puolustusalan hankinnat voitaisiin optimoida kansallisella ja EU:n tasolla. Lopullisena tavoitteena olisi puolustustarvikkeiden hankintaa Euroopassa koskevat yhteiset säännöt. Yhteisöjen tuomioistuin on antanut viime vuosina useita asian kannalta merkittäviä tuomioita, jotka ovat erityisen hyödyllisiä määriteltäessä 296 artiklan soveltamisalaa. Komissio aikoo antaa vuoden 2003 loppuun mennessä näiden tuomioiden vaikutuksia tulkitsevan tiedonannon. Samanaikaisesti komissio aikoo laatia mahdollisesti vuonna 2004 julkaistavan vihreän kirjan pohjaksi asianosaisten kanssa käytävälle keskustelulle;

- kaksikäyttötuotteiden vientivalvonta: vientivalvonnan alalla on käytössä kansainvälisiä järjestelmiä, mutta EY ei ole niiden valtaosan jäsenenä. Tämän seurauksena jäsenvaltioiden kannat ovat harvoin yhteenkäyviä, mikä voi turhaan rajoittaa EU:n siviiliteollisuuden vientimahdollisuuksia ja vaikuttaa sisämarkkinoiden toimintaan laajentumisen jälkeen. Tässä tiedonannossa kysymystä ehdotetaan käsiteltäväksi neuvoston asianomaisissa työskentelyelimissä;

- tutkimus: tässä tiedonannossa ehdotetaan jäsenvaltioiden ja alan teollisuuden kuulemista vuonna 2003 yhteisten tarpeiden selvittämiseksi ja turvallisuusaiheisen tutkimusohjelman laatimiseksi. Tässä yhteydessä komissio aikoo käynnistää pilottihankkeen.

Komissio on seurannut keskustelua mahdollisesta yhden tai useamman "keskusviraston" hallinnoimasta EU:n puolustustarvikekehyksestä. Tällainen kehys auttaisi koordinoimaan kansallisia yhteistoimintaohjelmia ja houkuttelemaan mukaan jäsenvaltioita, jotka tällä hetkellä eivät osallistu toimintaan. Toistaiseksi jäsenvaltiot ovat halunneet tehdä tätä työtä pääasiallisesti EY:n perustamissopimuksesta erillään, mutta myös tietyille yhteisön välineille ja mekanismeille saattaisi olla käyttöä.

JOHDANTO

Euroopan komissio laati vuosina 1996 ja 1997 puolustukseen liittyviä teollisuudenaloja käsittelevät tiedonannot[1], joiden tarkoituksena oli kannustaa teollisuutta uudistamaan rakenteitaan ja edistää toimivien eurooppalaisten puolustustarvikemarkkinoiden luomista. Joidenkin tiedonannoissa käsiteltyjen kysymysten johdosta tehtiin käytännön ehdotuksia ja toteutettiin joitakin toimia. Keskeisimpien uudistusten osalta jäsenvaltiot pitivät kuitenkin Euroopan tasolla toteutettavia toimia ennenaikaisina.

Aseteollisuudessa ja EU:n toimielinjärjestelmässä, myös Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa (ETPP), sittemmin tapahtuneiden merkittävien muutosten johdosta Euroopan parlamentti pyysi 10. huhtikuuta 2002 antamassaan päätöslauselmassa komissiota laatimaan asevarustelukysymyksestä uuden tiedonannon.

Euroopan unionin tulevaisuutta käsittelevä valmistelukunta perusti syksyllä 2002 puolustuskysymysten käsittelyyn työryhmän, jonka puheenjohtajana toimii komission jäsen Michel Barnier. Työryhmän raportissa[2] korostetaan sitä, kuinka eurooppalaisen puolustuspolitiikan uskottavuus perustuu Euroopan valmiuksiin ja niiden kehittämiseen sekä puolustusteollisuuden ja -teknologian vahvistamiseen.

EU:n jäsenvaltiot käyttävät puolustukseen yhteenlaskettuna yli puolet vähemmän kuin Yhdysvallat[3]: Yhdysvaltojen vuosittainen kokonaismääräraha on 390 miljardia dollaria, kun taas EU:n jäsenvaltioiden yhteenlasketut määrärahat ovat 160 miljardia euroa. Jo vuosien ajan puolustusalan investoinnit Euroopassa ovat olleet selvästi pienemmät kuin Yhdysvalloissa niin hankintojen (Eurooppa: 40 mrd. euroa / vuosi, Yhdysvallat: 100 mrd. dollaria / vuosi) kuin tutkimuksenkin (Eurooppa: 10 mrd. euroa, Yhdysvallat: 50 mrd. dollaria) osalta. Absoluuttiset menot ovat luonnollisestikin suhteessa siihen, mihin investoinneilla pyritään, mutta myös operationaalisissa valmiuksissa Eurooppa jää selvästi alakynteen. EU:n jäsenvaltioiden todelliset sotilaalliset valmiudet vastaavat arviolta 10:tä prosenttia Yhdysvaltojen vastaavista valmiuksista[4]. Tämä ei voi olla vaikuttamatta transatlanttisiin suhteisiin. Vahvistamalla Euroopan puolustuksellista ja teknologis-teollista perustaa voidaan merkittävällä tavalla edistää kollektiivista turvallisuutta NATOn ja muiden kumppanuuksien puitteissa. Veronmaksajien pitäisi saada suurin mahdollinen hyöty turvallisuuteen tekemistään investoinneista. On olemassa runsaasti näyttöä siitä, että näin ei ole nykyisellään ja että eurooppalaisilla puolustustarvikemarkkinoilla saataisiin aikaan merkittäviä kustannussäästöjä. Talouden niin siviili- kuin puolustussektoreiden kannalta on erittäin tärkeää luoda sellainen toimintaympäristö, jossa eurooppalaiset yritykset voivat tuottaa rahalle nykyistä enemmän vastinetta. Tästä syystä komissio haluaa tarkastella asekaupan ja -tuotannon kysymyksiä niiden teollista taustaa vasten. Tällöin tarkastelun kohteena on kaikki sellainen teollisuustoiminta Euroopassa, joka liittyy osiin, joita voidaan käyttää siviili- ja/tai sotilastuotteissa.

Puolustusmenojen kustannustehokkuus, kilpailukykyisen puolustuksellisen ja teknologis-teollisen perustan ylläpitäminen, EU:n teollisuustuotteiden parempi pääsy kolmansien maiden markkinoille, etiikka ja oikeudenmukaisuus asekaupassa, tarjonnan turvaaminen sekä tarve

---

1 KOM(96) 10 ja KOM(97) 583.

2 Puolustusta käsittelevän työryhmän VIII loppuraportti CONV 461/02, 16.12.2002.

3 Näissä luvuissa ei ole otettu huomioon Yhdysvaltojen puolustusmäärärahojen yhteensä noin sadan miljardin dollarin lisäystä vuodesta 2003 seuraavalle kolmelle vuodelle.

4 Ks. Euroopan parlamentin päätöslauselma, 10.4.2002.

kunnioittaa jäsenvaltioiden valtaoikeuksia tällä arkaluonteisella alalla ovat kaikki tärkeitä osatekijöitä EU:n asevarustelupolitiikkaa[5] määriteltäessä.

Sotilaallisesta näkökulmasta monikansallisten joukkojen, joista esimerkkeinä mainittakoon Eurocorps, Eurofor ja Euromarfor, tehokkuus edellyttää niiden käyttämän aseistuksen mahdollisimman suurta yhteentoimivuutta. Jotta tavoitteeseen päästäisiin kustannustehokkaalla tavalla, yksi mahdollisuus olisi varustaa nämä kansallisista yksiköistä muodostetut joukot enenevässä määrin samoin välinein.

Teollisuuden näkökulmasta sellaisen eurooppalaisen puolustusteollisuuden säilyminen, joka voi tukea ETPP:tä, riippuu sekä siitä, miten hyvin kansallisessa ja Euroopan laajuisessa teollisuuden keskittämisessä onnistutaan, että yritysten transatlanttisista kumppanuuksista. Nykyisellään hajanainen oikeudellinen ja sääntelykehys asettaa rajat yritysten mukautumiskyvylle tai ajaa ne sellaisiin strategioihin ja liittoutumiin, jotka saattavat EU:n epäedulliseen asemaan. Epäonnistuminen kilpailukykyisen puolustusteollisuuden turvaamisessa ja itsenäisen suunnittelu- ja innovaatiokapasiteetin menettäminen rajoittavat tarjolla olevia vaihtoehtoja ja johtavat pitkällä aikavälillä mitä todennäköisimmin hankintakustannusten nousuun.

Edellä esitetyistä syistä nykyistä paremmin yhteensovitetulle EU:n puolustustarvikepolitiikalle on vahva tilaus. EU:n puolustustarvikepolitiikka täydentäisi vastaavia kansallisia politiikkoja siinä missä ETPP täydentää kansallisia puolustuspolitiikkoja.

Yksi keskeinen tapa, jolla komissio voi vaikuttaa alalla, on pyrkiä parantamaan asevarustelua Euroopassa koskevan EU:n sääntelykehyksen laatua, mikä on tämän tiedonannon tarkoitus.

Puolustusteollisuuden eurooppalaiset yritykset kilpailevat kansainvälisillä markkinoilla. Komissio myöntää, että myöhemmässä vaiheessa on tarpeen käsitellä tiettyjä kysymyksiä, kuten olemassa olevien asekauppaa koskevien käytännesääntöjen toimivuuden parantamista sekä kolmansien maiden markkinoiden avaamista nykyistä enemmän eurooppalaisille puolustusalan tuotteille.

1. VIIMEAIKAINEN KEHITYS PUHUU EUROOPPALAISEN PUOLUSTUSTARVIKEPOLITIIKAN PUOLESTA

1.1. Esimerkkejä viimeaikaisesta kehityksestä EU:ssa ja sen ulkopuolella

Kölnissä ja Helsingissä vuonna 1999 kokoontunut Eurooppa-neuvosto antoi ETPP:lle uutta potkua määrittelemällä vuoteen 2003 mennessä saavutettavan kattotavoitteen ja luomalla EU:lle uusia rakenteita kuten poliittisten ja turvallisuusasioiden komitean sekä EU:n sotilaskomitean ja -henkilöstön. Valmiuksien kehittämistä koskevaan eurooppalaiseen toimintasuunnitelmaan (*European Capability Action Plan*, ECAP), jonka tarkoituksena on paikata EU:n valmiuksissa olevat puutteet, sisältyy todennäköisesti standardituotteiden hankintoja ja yhteistoimintaohjelmia sekä puolustusalan tutkimukseen ja teknologiaan liittyviä toimenpiteitä.

---

[5] Tässä tiedonannossa termejä 'asevarustelupolitiikka' ja 'puolustustarvikepolitiikka' käytetään synonyymisinä.

NATOn kanssa pyritään tiiviiseen yhteistyöhön, jotta EU voisi käyttää NATOn suunnittelukapasiteettia ETPP:n alaisissa operaatioissa. Tähän liittyen on käynnissä laaja-alaiset neuvottelut EU:n ja NATOn käyttämien käsitteiden mahdollisimman suuren vastaavuuden varmistamiseksi.

EU:n toimielinjärjestelmän ulkopuolella on samaan aikaan jatkettu puolustukseen liittyvien teollisuudenalojen perustavanlaatuista rakenneuudistusta. Yhä kovempi, varsinkin Yhdysvaltojen suunnasta tuleva kilpailu saa yritykset vaatimaan avoimempia ja toimivampia markkinoita Euroopan puolustusteollisuuden ja sen teknologisen perustan kilpailukyvyn parantamiseksi. Jäsenvaltioiden ryhmittymät ovat vastanneet uusiin haasteisiin tekemällä yksittäisiä sopimuksia; esimerkkinä mainittakoon aiesopimus[6] ja siihen liittyvä puitesopimus, joilla pyritään helpottamaan teollisuuden rakenneuudistusta. Samoin on perustettu puolustusmateriaaliyhteistyötä käsittelevä järjestö JOAC[7], jonka tarkoituksena on parantaa yhteistyönä toteutettavien aseohjelmien hallinnointia.

Näiden asekaupan ja -tuotannon alalla tehtyjen eurooppalaisten aloitteiden tueksi on luotava yhtenäisempi kehys oikeusvarmuuden lisäämiseksi ja useampien jäsenvaltioiden houkuttelemiseksi osallistumaan niihin.

Hiljattain annettu neuvoston asetus (EY) N:o 150/2003[8] tiettyjen aseiden ja puolustustarvikkeiden tuontitullien suspendoimisesta on askel kohti Euroopan puolustustarvikemarkkinoiden luomista.

EU:n tulevaisuutta käsittelevä valmistelukunta on tuonut nämä tavoitteet entistä enemmän esille. Yhdessä valmistelukunnan työryhmistä on käyty perustavaa laatua oleva keskustelu puolustuksesta, ja työryhmä on tehnyt konkreettisia suosituksia[9], joita valmistelukunnan on tarkoitus tarkastella yksityiskohtaisemmin ja käydä niistä keskustelua lähikuukausina.

1.2. Euroopan asevarustelu- ja teollisuuspolitiikka

Euroopan unionin sisäpolitiikassa on Lissabonissa asetetut tavoitteet mukaan luettuina sisäsyntyistä määrätietoisuutta ja toisaalta ulospäin suuntautuvia tavoitteita, joita kaikilla politiikoilla ja välineillä pyritään edistämään. Komission näkemyksen mukaan elinvoimainen teollisuus on välttämätöntä, jotta Euroopan unionin vauraus säilyy ja kasvaa samalla, kun se huolehtii yhä laajempien sosiaalisten, kansainvälisten ja ympäristöä koskevien lupaustensa täyttämisestä[10]. Yksi komission teollisuuspolitiikasta laajentuneessa Euroopassa 11. joulukuuta 2002 antaman tiedonannon tavoitteista on saattaa teollisuus takaisin poliittisen päätöksenteon piiriin. Keskeinen viesti on se, että teollisuuspolitiikassa on sen monialaisuudesta huolimatta otettava huomioon kunkin alan erityispiirteet ja -tarpeet. Heinäkuussa 2002 julkaistussa STAR 21 -raportissa analysoidaan yksityiskohtaisesti Euroopan ilmailu- ja avaruusalan tilannetta ja haasteita ja korostetaan tarvetta selvittää alan puolustusulottuvuutta. Tammikuussa 2003 aloitettiin samantyyppisen, merenkulkuelinkeinoja koskevan analyysin (LeaderSHIP 2015) teko.

---

6 Aiesopimuksen ja siihen liittyvän puitesopimuksen ovat tehneet kuusi maata: Espanja, Italia, Ranska, Ruotsi, Saksa ja Yhdistynyt kuningaskunta. Sopimusten tavoitteena on helpottaa puolustusteollisuuden rakenneuudistusta.

7 JOAC:iin kuuluu neljä maata: Italia, Ranska, Saksa ja Yhdistynyt kuningaskunta. Tämän kansainvälisen järjestön tarkoituksena on parantaa yhteistyöohjelmien hallinnointia.

8 Tammikuussa 2003 annettiin EY:n perustamissopimuksen 26 artiklaan perustuva neuvoston asetus tiettyjen aseiden ja puolustustarvikkeiden tuontitullien suspendoimisesta (EYVL L 25, 30.1.2003, s. 1).

9 Puolustusta käsittelevän työryhmän VIII loppuraportti CONV 461/02, 16.12.2002.

10 KOM(2002) 714 *Teollisuuspolitiikka laajentuneessa Euroopassa*, 11.12.2002.

Tätä taustaa vasten ja 21. maaliskuuta 2003 kokoontuvaa Eurooppa-neuvostoa silmällä pitäen sekä komissio että jäsenvaltiot ovat tehneet rakenteellista uudistamista ja nykyaikaistamista Euroopassa koskevia ehdotuksia talouden kilpailukyvyn vahvistamiseksi ja työllisyyden takaamiseksi. Muiden muassa ehdotettiin toimenpiteitä markkina- ja kilpailuesteiden raivaamiseksi, sisämarkkinalainsäädännön uudelleentarkastelun loppuun saattamiseksi nopeasti, jotta saataisiin markkinoita tosiasiallisesti avaavia tuloksia, tutkimustulosten hyödyntämiseksi sekä konkreettisemman yhteyden luomiseksi tutkimuslaitosten ja yritysten perustamisen välille.

Epäonnistuminen yhteisön politiikkojen aikaansaannosten hyödyntämisessä erityisesti kaupan, kehityksen, sisämarkkinoiden, tutkimuksen ja kilpailun aloilla johtaa vähemmän edullisiin ratkaisuihin ETPP:n tehokkuuden suhteen. Vastaavasti epäonnistumisella puolustustarvikemarkkinoiden eurooppalaisen ulottuvuuden luomisessa ja tutkimukseen investoimisessa on taatusti kielteinen vaikutus huipputeknologian yritysten kilpailukykyyn. Tietous ja innovaatio ovat keskeisiä tekijöitä, joilla kyseiset yritykset voivat kilpailla ja tehdä yhteistyötä tasa-arvoisesti sellaisten kansainvälisten kilpailijoiden, esimerkiksi yhdysvaltalaisyritysten, kanssa, jotka saavat paljon enemmän tukea hallituksiltaan.

Vaikka eräät EU:n yritykset ovatkin maailmanluokan innovoijia, eurooppalaisten patenttien ja eurooppalaisyritysten tuotekehityksen vähäisyys verrattuna EU:n tärkeimpiin kilpailijoihin on osoitus siitä, että kaiken kaikkiaan Euroopassa on liian vähän innovatiivisuutta. Nämä tosiseikat selittävät EU:n kilpailukyvyn puutetta talouden eräillä eniten lisäarvoa tuottavilla sektoreilla. Suhteellisen edun eri indikaattorit osoittavat, että EU:lle on tyypillistä erikoistuminen ylemmän keskitason teknologiaan ja perinteisiin pääomavaltaisiin teollisuudenaloihin. Jos voimavarat halutaan säilyttää näillä aloilla, joiden osuus kokonaistuotannosta ja työllisyydestä on korkea, EU:n pitäisi vahvistaa asemaansa mahdollistavien tekniikoiden, kuten tieto- ja viestintätekniikan, elektroniikan, bioteknologian tai nanotekniikan, aloilla, joilla se on usein tärkeimpiä kilpailijoitaan jäljessä. Sen lisäksi, että teknologiavetoiset teollisuudenalat tuottavat tietoa ja koko taloutta hyödyttäviä teknisiä saavutuksia, myös tuotannon kasvupotentiaali on niillä suurin. Eurooppalaisen teollisuuden suhteellinen heikkous näillä aloilla samoin kuin niiden suhteellisen vähäinen painoarvo taloudessa verottaa kokonaiskasvua ja tuottavuutta EU:ssa.

Todellisuudessa suurimman panoksen turvallisuus- ja puolustusjärjestelmiin tuottavat tänä päivänä sellaiset teollisuudenalat ja pk-yritykset, jotka kehittävät tuotteitaan ja palvelujaan ensisijaisesti siviilitarkoituksiin.

Puolustukseen liittyvät teollisuudenalat voisivat hyötyä teollisuuspolitiikkaa käsittelevässä tiedonannossa ehdotetusta EU:n lähestymistavasta.

1.3. Euroopan asevarustelupolitiikka ja perussopimusten määräykset

Asekauppaa ja -tuotantoa koskevat kysymykset kuuluvat yhtä lailla puolustus- ja teollisuuspolitiikan alaan. Aiemmin teollisuuden ja puolustuksen vaatimuksia on ollut vaikea sovittaa yhteen, minkä seurauksena Euroopan aseteollisuus on kärsinyt. Tehtävään tarvitaankin nykyistä tarkoituksenmukaisempi kehys.

Vuosien kuluessa EY:n perustamissopimuksen 296 artiklan[11] laajamittainen soveltaminen on johtanut markkinoiden ja teollisuuden pirstaloitumiseen kansallisella tasolla. Tilanne pitäisi

---

[11] EY:n perustamissopimuksen 296 artikla:
1. Tämän sopimuksen määräykset eivät estä soveltamasta seuraavia sääntöjä:

kuitenkin olla parannettavissa perussopimusten voimassa olevilla määräyksillä. Jos tahtoa riittää, pitäisi olla mahdollista laatia puolustustarvikkeita koskevat yhteiset säännöt, joissa otetaan asianmukaisesti huomioon puolustustarvikkeiden erityispiirteet, mikä vähitellen vähentäisi 296 artiklaan turvautumista. Jotkin tarvittavista säännöistä voivat kuulua Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ykköspilariin (EY:n perustamissopimus) tai kakkospilariin (yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka)[12].

2. EUROOPAN PUOLUSTUSTARVIKEPOLITIIKAN TAVOITTEET

Asevarustelupolitiikkaa koskevat kysymykset[13] voidaan helposti jakaa neljään ryhmään:

(1) Puolustustarvikkeiden kysyntä: sotilaallisten ja muiden turvallisuuteen liittyvien vaatimusten yhdenmukaistaminen sekä puolustukseen liittyvien tarvikkeiden suunnittelu ja hankinta.

(2) Puolustustarvikkeiden tarjonta: teollisen perustan keskittämisen loppuun vieminen (ensisijaisesti teollisuudenalojen itsensä vastuulla); kilpailukykyisen teollisuuden luomista ja ylläpitämistä Euroopassa tukevat komission ja jäsenvaltioiden politiikat ja toimet.

(3) Puolustustarvikkeiden markkinat: tarkoituksenmukainen sääntelykehys sisäisten ja ulkoisten näkökohtien käsittelyyn; tarkoituksenmukaiset säännöt

---

a) mikään jäsenvaltio ei ole velvollinen antamaan tietoja, joiden ilmaisemisen se katsoo keskeisten turvallisuusetujensa vastaiseksi;
b) jokainen jäsenvaltio voi toteuttaa toimenpiteet, jotka se katsoo tarpeellisiksi keskeisten turvallisuusetujensa turvaamiseksi ja jotka liittyvät aseiden, ammusten ja sotatarvikkeiden tuotantoon tai kauppaan; nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan saa heikentää sellaisten tuotteiden kilpailun edellytyksiä yhteismarkkinoilla, joita ei ole tarkoitettu nimenomaan sotilaalliseen käyttöön.
2. Neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta muuttaa luetteloa, jonka se on vahvistanut 15 päivänä huhtikuuta 1958 tuotteista, joihin sovelletaan 1 kohdan b alakohtaa.

12 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artikla:
1. Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa käsittää kaikki Euroopan unionin turvallisuuteen liittyvät kysymykset, mukaan lukien toisen alakohdan mukaisesti asteittain määriteltävä yhteinen puolustuspolitiikka, joka saattaa johtaa yhteiseen puolustukseen, jos Eurooppa-neuvosto niin päättää. Tällöin se suosittelee, että kukin jäsenvaltio hyväksyy päätöksen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti.
Tässä artiklassa tarkoitettu unionin politiikka ei vaikuta tiettyjen jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikan erityisluonteeseen, siinä pidetään arvossa niitä velvoitteita, joita Pohjois-Atlantin sopimuksen perusteella on tietyillä jäsenvaltioilla, jotka katsovat yhteisen puolustuksensa toteutuvan Pohjois-Atlantin liitossa (Nato), ja se on sopusoinnussa tuossa yhteydessä määritettävän yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kanssa.
Yhteisen puolustuspolitiikan asteittaista määrittelemistä tuetaan jäsenvaltioiden pitäessä sitä aiheellisena jäsenvaltioiden välisellä puolustusmateriaaleja koskevalla yhteistyöllä.
2. Tässä artiklassa tarkoitettuihin kysymyksiin kuuluvat humanitaariset ja pelastustehtävät, rauhanturvaaminen sekä taistelujoukkojen tehtävät kriisinhallinnassa, rauhanpalauttaminen mukaan lukien.
3. Tässä kohdassa tarkoitettujen puolustuksen alalla merkityksellisten päätösten tekeminen ei rajoita 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettujen politiikkojen ja velvoitteiden soveltamista.
4. Tämän artiklan määräykset eivät estä kiinteämmän yhteistyön kehittämistä kahden tai useamman jäsenvaltion välillä kahdenvälisesti WEU:n tai Atlantin liiton yhteydessä, ellei tällainen yhteistyö ole ristiriidassa tässä osastossa määrätyn yhteistyön kanssa tai estä sitä.
5. Tämän artiklan tavoitteiden edistämiseksi tämän artiklan määräyksiä tarkistetaan 48 artiklan mukaisesti.

13 Näitä kysymyksiä käsiteltiin jo asevarustelua koskevassa komission vuoden 1997 tiedonannossa, jonka päätelmät ja suositukset ovat edelleen ajankohtaisia.

tavaroiden ja palvelujen kustannustehokkaaseen hankintaan sekä jäsenvaltioiden puolustustarvikkeiden hankintalaitoksille että vastaavalle jatkossa mahdollisesti perustettavalle, yhdelle tai useammalle eurooppalaiselle hankintalaitokselle; taloudellisesti tehokas vientivalvonta. Kaikkia edellä lueteltuja on kehitettävä edelleen eettiset normit säilyttäen ja vastavuoroista markkinoille pääsyä edistäen.

(4) Tutkimus: yhteistyö puolustukseen liittyvässä tutkimuksessa ja tutkimuksen johdonmukaisuus Euroopan tasolla; siviili- ja sotilaspuolen synergian hyödyntäminen.

Yhteisön toimilla saatava lisäarvo on todennäköisin kolmanteen ja neljänteen ryhmään kuuluvissa kysymyksissä.

2.1. Puolustustarvikkeiden kysyntä

Uusiin yhteisiin turvallisuusriskeihin pyritään entistä enemmän vastaamaan monikansallisilla liittoutumilla, mikä edellyttää kansallisten asevoimien yhteistoimintaa.

ETTP:n puitteissa on myös kiire vahvistaa puolustustarvikkeita koskevien vaatimusten yhdenmukaistamista suhteessa NATOon. Jotta se olisi taloudellisesti kannattavaa, pitäisi ottaa käyttöön yhteiset puolustustarvikeohjelmat yhteisine teknisine ominaisuuksineen ja saumattomine hankintajärjestelyineen. Mahdollisimman monien jäsenvaltioiden yhteisesti toteuttamien puolustustarvikeohjelmien ja niihin perustuvien hankintojen määrää olisi lisättävä.

Näin toimimalla pitäisi voida saavuttaa sekä suurtuotannon edut että hankinnassa lisääntyneen neuvotteluvoiman ansiosta säästöjä, jotka puolestaan johtaisivat kustannusten alenemiseen lisääntyneen yhteistoiminnan tuomien etujen lisäksi. Suunnittelun ja hankinnan ennustettavuuden ja johdonmukaisuuden lisääminen Euroopan tasolla auttaisi alaa ennakoimaan kysyntää ja mukauttamaan tuotantokapasiteettiaan paremmin.

Koska puolustustarvikkeiden elinikä on pitkä, niiden suunnittelun ja hankinnan yhdenmukaistaminen on sidoksissa myös valmiuksien kehittämistä koskevaan eurooppalaiseen toimintasuunnitelmaan tehtäviin parannuksiin, joiden pitäisi voida tarjota toimintaan pidemmän aikavälin perspektiivi.

Kaikenlainen ohjaus, edistymisen seuranta ja rahoitustapojen sovittaminen toimintasuunnitelman ehdotuksiin edellyttävät sekä Eurooppa-neuvoston että puolustusministerien aktiivista panosta prosessin etenemiseksi ja nopeaan päätöksentekoon tarvittavan poliittisen auktoriteetin takaamiseksi.

2.2. Puolustustarvikkeiden tarjonta

Kuten edellä on todettu, puolustukseen liittyvät teollisuudenalat ovat viime vuosina keskittyneet merkittävästi. Näin on tapahtunut erityisesti ilmailu- ja avaruusalalla, joka on järkeistämisvaiheensa aikana onnistunut vahvistamaan eurooppalaista ulottuvuuttaan. Maanpäällisissä järjestelmissä ja laivaston telakoilla ei ole toistaiseksi toteutettu vastaavantasoista järkeistämistä. Näitä aloja on nyt keskitettävä tuntuvasti, jotta voidaan säilyttää Euroopan valmiudet niillä aloilla, joilla se on perinteisesti ollut vahva ja teknisesti edistynyt.

Laajentuminen asettaa erityisiä haasteita, koska uusissa jäsenvaltioissa puolustusteollisuus on pääosin tappiollista. Näiden yritysten saattaminen elinkelpoisiksi edellyttää uudelleenjärjestelyjä ja järkeistämistä. Kehitystä voitaisiin edistää sellaisilla sosiaali- ja aluepolitiikoilla, joissa yhteisön rakennerahastoja hyödynnetään voimassa olevien sääntöjen mukaisesti.

Tarve jakaa uusien järjestelmien kehittämisestä koituvat valtavat kustannukset ja perehtyä keskeiseen teknologiaan on saanut eurooppalaiset ja yhdysvaltalaiset yritykset solmimaan kumppanuuksia, joista esimerkkinä mainittakoon Lockheed Martin -yrityksen johtama Joint Strike Fighter -hanke, josta nyttemmin käytetään nimeä F-35; kyseessä on historian suurin puolustusohjelma, jonka määrärahat seuraaville 30 vuodelle ovat 200 miljardia Yhdysvaltain dollaria. Ohjelma tulee todennäköisesti hallitsemaan puolustusteollisuuden transatlanttisia suhteita useiden vuosien ajan. Se tarjoaa osallistujamaiden kehittyneen ilmailu- ja avaruustekniikan alan yrityksille mahdollisuuden toimeksiantoihin. EU:n jäsenvaltioista ohjelmaan osallistuu neljä maata, jotka ovat osoittaneet ohjelman käyttöön 4 miljardia euroa. Pentagon on tilannut 2 900 lentokonetta. Yhdysvaltain ja Euroopan ostovoimassa vallitsevan kuilun havainnollistamiseksi kerrottakoon, että suurimman eurooppalaisen tilauksen määrä on 150 lentokonetta.

Euroopassa on puolestaan tällä hetkellä tuotannossa kolme hävittäjää: Eurofighter, joka on Espanjan, Ison-Britannian, Italian ja Saksan yhteishanke, Ranskan Rafale ja ruotsalais-brittiläinen Gripen.

Tällaisilla eurooppalaisilla hankkeilla on määrättyjä etuja. Kyseiset hävittäjät voidaan myös ottaa pikemmin käyttöön kuin F-35, koska Rafale ja Gripen ovat jo markkinoilla ja Eurofighterin on määrä tulla markkinoille vuonna 2003.

Keskeisiä puolustustarvikkeita koskevien ohjelmien valinnoilla voi olla kielteisiä vaikutuksia teollisuuspolitiikkaan siltä osin, miten Eurooppa pystyy ylläpitämään omaa kilpailukykyistä hävittäjäteollisuutta. Tällä voi puolestaan olla vaikutuksia siviili-ilmailuteollisuuteen.

Eurooppalaisiin yrityksiin kohdistuvat vaikutukset vaihtelevat suuresti. Ei-yhdysvaltalaisia yrityksiä kohdellaan yleensä vähemmän suotuisasti silloin, kun ne pyrkivät toimittamaan Yhdysvaltalaisille hankintalaitoksille tai toimimaan yhteistyössä hankintalaitoksille toimittavien yhdysvaltalaisyritysten kanssa. Eurooppalaisten yritysten on myös omaksuttava erityisiä paikallisjärjestelyjä noudattaakseen Yhdysvalloissa voimassa olevia sääntöjä puolustusalan yritysten omistussuhteista. Silloinkin, kun eurooppalaiset yritykset, tai joissain tapauksissa niiden sijaintimaiden hallitukset, ovat investoineet suuria määriä uusiin Yhdysvalloissa kehitettäviin asejärjestelmiin, niiden mahdollisuudet osallistua keskeisimpiin suunnittelu- ja kehitystyön vaiheisiin ovat vain harvoin tyydyttävät. Sen lisäksi, että mahdollisten pääurakoitsijoiden säilyttäminen EU:ssa vaikeutuu, myös tuhansien pk-yritysten, jotka ovat suorassa tai epäsuorassa yhteydessä näihin urakoitsijoihin, tulevaisuus kaikkialla Euroopassa hankaloituu.

On olemassa vaara, että eurooppalaisesta teollisuudesta tulee pelkkä alihankkija yhdysvaltalaisille pääurakoitsijoille siinä, missä keskeistä taitotietoa edellyttävät työvaiheet varataan yhdysvaltalaisyrityksille.

Euroopassa rakenneuudistuspäätökset ovat ensisijaisesti yritysten itsensä vastuulla ja tehtävä markkinarealiteettien, joihin lukeutuvat myös niiden osakkeenomistajien edut, perusteella. Mutta sillä, mitä yritykset yksin voivat tehdä toimintansa tehostamiseksi niin kauan kuin niiden toimintaympäristö pysyy muuttumattomana, on rajansa. Tarjonnan turvaaminen tarkoittaa, että jäsenvaltiot erikseen ja yhdessä asettavat etusijalle sellaisen kilpailukykyisen

teollisuuden, joka pystyy vastaamaan kansallisten armeijoiden ja ETPP:n tarpeisiin. Myös julkinen etu edellyttää, että otamme huomioon näiden huipputekniikan alojen merkittävät heijastusvaikutukset siviilisovelluksiin.

2.3. EU:n puolustustarvikemarkkinoiden sääntely

Puolustukseen liittyvien eurooppalaisten teollisuudenalojen kehitys on kriittisessä vaiheessa, ja nyt tehtävät päätökset vaikuttavat ratkaisevasti alan tulevaisuuteen ja vahvuuksiin seuraavina vuosikymmeninä. Ylimääräisenä rasitteena on se, että monet yritykset valmistavat tuotteita sekä siviili- että puolustusmarkkinoille, joiden sääntelyyn sovelletaan eri sääntöjä ja määräyksiä.

On elintärkeää parantaa eurooppalaisten yritysten asemaa suhteessa kilpailijoihinsa, erityisesti yhdysvaltalaisiin kilpailijoihinsa, tilanteessa, jossa puolustukseen liittyviä toimintoja koskevat säännöt ja määräykset eivät ole yhdenmukaisia EU:n tasolla vaan toimintoja säännellään kansallisella tasolla. Merkittävää neuvotteluvoimaa menetetään siinä, kun markkinoille pääsyä EU:n ulkopuolella koskevia ongelmia ratkotaan yleensä yksittäisten jäsenvaltioiden tasolla. Eurooppalaisten yritysten ja hallitusten kollektiivinen kyvyttömyys hyödyntää täysimääräisesti EU:n yhteistoimintaan perustuvaa painoarvoa on haitaksi eurooppalaiselle alan teollisuudelle.

Ongelmien voittamiseksi jäsenvaltioiden pitäisi pyrkiä luomaan todelliset eurooppalaiset puolustustarvikemarkkinat, mikä vastaisi Länsi-Euroopan varusteluryhmään (WEAG) kuuluvien jäsenvaltioiden[14] aiemmin asettamaa tavoitetta. Käytännössä sitovien sitoumusten puuttuminen on heikentänyt tavoitteen saavuttamista. Tilanne voitaisiin korjata EU:n sääntökehyksellä, joka lisäisi oikeusvarmuutta ja yhdenmukaistaisi lainsäädännön täytäntöönpanoa sekä viitoittaisi tietä useampien jäsenvaltioiden osallistumiselle.

2.4. Tutkimus

Länsi-Euroopan varustelujärjestön (WEAO)[15] tehtävänä on hallinnoida puolustukseen liittyviä tutkimusyhteistyöohjelmia, mutta se hallinnoi ainoastaan 2,5:tä prosenttia eurooppalaisista alan investoinneista. Tällä hetkellä ei JOAC:n eikä aiesopimuksen puitteissa toimita aktiivisesti tutkimuksen alalla.

Euroopan maiden investoinnit ovat vain neljäs- tai viidesosa Yhdysvaltojen investoinneista. Kuilua syventää entisestään eurooppalaisen tutkimuksen hajanaisuus ja lokeroituneisuus, mikä antaa Yhdysvalloille etulyöntiaseman määrätä sellaiset laatustandardit, joihin eurooppalaisten on usein vaikea yltää tietyiltä tekniikan avainaloilta puuttuvien investointien vuoksi.

Eurooppalaiselle tutkimukselle on tyypillistä siviili- ja sotilaspuolen jokseenkin tiukka erottelu. Teknologiasiirrot siviilipuolelta sotilaskäyttöön ovat pysyneet vähäisinä, kun taas eurooppalaisen puolustustutkimuksen sovelluksia siirtyy merkittävässä määrin siviilipuolelle. Tällaista synergiaa on syytä vahvistaa pyrkimällä luomaan ns. vierivä lumipallo -efekti, joka

---

14 Kyseisten maiden puolustusministerit ovat jo hyväksyneet joukon vuonna 1990 laaditussa asiakirjassa *Coherent Policy Document* (CPD) ja sen vuonna 1999 päivitetyssä versiossa vahvistettuja periaatteita, jotka koskevat niiden varustelutoiminnan muuttamista koko WEAG:n kattavaksi.

15 WEAO:lla on 19 jäsentä (NATOon kuuluvat Euroopan maat): Itävalta, Belgia, Tšekki, Tanska, Suomi, Ranska, Saksa, Kreikka, Unkari, Italia, Luxemburg, Alankomaat, Norja, Puola, Portugali, Espanja, Ruotsi, Turkki ja Yhdistynyt kuningaskunta. Järjestön puheenjohtajana toimii Alankomaat 1. tammikuuta 2003 alkaen kahden vuoden ajan.

vahvistaisi eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyä ja edistäisi Barcelonassa maaliskuussa 2002 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston vahvistamaa tavoitetta, jonka mukaan vuoteen 2010 mennessä kolme prosenttia bruttokansantuotteesta käytettäisiin tutkimuksen rahoittamiseen[16].

Puolustukseen liittyvällä tutkimuksella on yhdysvaltalaisessa innovaatiokulttuurissa merkittävä asema, ja se hyödyttää koko teollisuutta siviilipuoli mukaan luettuna. Tästä siviili- ja puolustustutkimuksen yhteenkietoutumisesta ovat hyötyneet niin amerikkalainen aseteollisuus kuin siviilikäyttäjätkin markkinoille pääsyn ja kustannusten suhteen. Yhdysvaltojen tekemät huipputekniikan sotilashankinnat, joihin sisältyy riskinotto sekä demonstraatio- ja poistokustannukset, ovat nekin suosineet amerikkalaisia toimittajia ja helpottaneet asianomaisen tekniikan hyödyntämistä siviilisovelluksissa: Internet, Windows-käyttöjärjestelmä, RISC-mikroprosessori (jollainen on nykyään matkapuhelimissa) ja satelliittipaikannusjärjestelmä (GPS) ovat kaikki järjestelmiä, jotka on alunperin rahoitettu osana yhdysvaltalaista sotatieteellistä tutkimusta, jota on koordinoinut DARPA (*Defense Advanced Research Project Agency*).

3. Toimintaehdotuksia

EU:n puolustustarvikepolitiikan laatiminen on pitkän aikavälin prosessi, johon osallistuu monia eri toimijoita. Tässä tiedonannossa keskitytään tarkastelemaan tiettyjä erityistoimenpiteitä, jotka komission mukaan voivat edistää EU:n laajempien tavoitteiden saavuttamista. Ehdotettujen toimenpiteiden tarkoituksena on edistää teollisuuden rakenneuudistusta ja vahvistumista, edesauttaa eurooppalaisten puolustustarvikemarkkinoiden luomista, vahvistaa eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyä ja saavuttaa laajemmat sosioekonomiset tavoitteet.

3.1. Tavoitteena eurooppalaiset puolustustarvikemarkkinat

3.1.1. Standardisointi

Vaikka puolustustarvikkeiden standardisointi on lähinnä teknistä työtä, se on tärkeä ennakkoedellytys kansallisten markkinoiden avautumiselle ja yhtenäisten eurooppalaisten markkinoiden asteittaiselle luomiselle. NATOn määräysten kanssa yhdenmukainen yhteinen standardikehys hyödyttää sekä tuotevalmistajia että viranomaisia (puolustusministeriöt). Se auttaa lisäämään kustannustehokkuutta ja yhteentoimivuutta – tarve, jonka kaikki puolustusalan standardisoinnin käsikirjan (*Defence Standardisation Handbook*) laatimiseen vapaaehtoiselta pohjalta osallistuvat tahot tunnustavat. Käsikirja tulee sisältämään viittauksia puolustusalan hankintasopimuksissa yleisesti käytettyihin standardeihin ja standardinomaisiin spesifikaatioihin sekä ohjeita standardien optimaalisesta valinnasta.

Käynnissä olevia toimia, joihin puolustusministeriöt ja alan teollisuus osallistuvat ja joita Euroopan standardointikomitea CEN tukee, rahoitetaan vuoden 1998 standardisoinnin puitesopimuksesta. Komissio aikoo varmistaa, että kyseisen eurooppalaisen käsikirjan luonnos valmistuu vuoden 2003 loppuun mennessä ja ensimmäinen käyttöversio vuoden 2004 loppuun mennessä.

Seuraavassa vaiheessa käsikirjan asema pitäisi virallistaa niin, että heti kun sen sisältö on hyväksytty, sitä käytettäisiin systemaattisesti puolustusalan hankintasopimuksissa. Sen

---

16 KOM(2002) 499 lopullinen.

jälkeen komissio tekisi ehdotuksia aiheellisiksi täydentäviksi toimenpiteiksi käsikirjan ajantasaisuuden ja käytön varmistamiseksi.

3.1.2. Puolustusteollisuuden seuranta

Teollisuuden kilpailukyvyn edellytysten varmistamista koskevan yhteisön velvoitteen (EY:n perustamissopimuksen 130 artikla) mukaisesti komission pitäisi seurata jatkuvasti eri teollisuudenalojen tilannetta. Seuratakseen EU:n tasolla (uudet jäsenvaltiot mukaan luettuina) puolustusteollisuuden taloudellista tilannetta ja sen valmiutta suoriutua ETPP:n toimeksiannoista unionilla on oltava säännöllisesti käytössään asiaa koskevat tiedot. Muun muassa kilpailukyvyn ja suunnittelutaidon taso, asiantuntemuksen maantieteellinen jakautuminen ja T&K-investoinnit on oltava tiedossa ja kvantifioituja esikuva-analyysin (*benchmarking*) mahdollistamiseksi ja asiaa koskevien politiikkojen tukemiseksi. Lisäksi tuottajilla on oltava parempaa tietoa sellaisista markkinaolosuhteista, joissa rakenneuudistus on mahdollinen.

Tätä tarkoitusta varten ehdotetaan EUROSTATin, Euroopan tilastojärjestelmän (ESS) ja muiden varteenotettavien lähteiden, myös teollisuusliittojen, tietoihin perustuvan puolustukseen liittyvien teollisuudenalojen seurannan käynnistämistä. Seurannassa on kunnioitettava olemassa olevien luottamuksellisuussääntöjä.

3.1.3. Yhteisön sisäiset siirrot

Komissio joutuu toteamaan, että yhteisön sisäiset puolustustarvikkeiden siirrot ovat aikaa vieviä ja byrokraattisia, koska niihin liittyvät kansalliset menettelyt ovat moninkertaisia. Menettelyt kattavat yrityksille myönnettävät lisenssit, tuonti- ja vientilisenssit, toimitusten tarkastukset ja joissain tapauksissa loppukäyttäjätodistukset. Kaiken lisäksi näitä menettelyjä sovelletaan puolustustarvikkeisiin sekä niitä toisiin jäsenvaltioihin siirrettäessä että EU:n ulkopuolisiin maihin vietäessä. Yksi syy tähän monimutkaisuuteen on se, että jäsenvaltiot haluavat valvoa puolustustarvikkeiden lopullista vastaanottoa eritoten silloin, kun niitä viedään EU:n ulkopuolisiin maihin.

Komissio on tästä syystä pyrkinyt selvittämään kansallisten asiantuntijoiden kanssa tapoja yksinkertaistaa puolustukseen liittyvien tavaroiden yhteisön sisäisiä siirtoja. Yksi keino on lähentää kansallisia lisenssijärjestelmiä yleisvaltuutuksen periaatetta mukaillen; tätä lähestymistapaa voitaisiin soveltaa hallitustenvälisiin ohjelmiin ja teollisuuden yhteistyöohjelmiin.

Yhteisön tasolla tehtävän lakialoitteen mahdollisen lisäarvon määrittämiseksi on tarpeen selvittää tällaisen lakialoitteen vaikutukset. Selvitystyössä voitaisiin ottaa huomioon NATO-sopimuksiin perustuvista asevoimien käyttöön tarkoitettujen sotatarvikkeiden siirtojärjestelyistä saadut kokemukset. Selvityksen tulosten perusteella komissio tulee ehdottamaan tarkoituksenmukaista säädöstä (asetus tai direktiivi). Työ on tarkoitus aloittaa vuoden 2004 lopussa.

3.1.4. Kilpailupolitiikka

Kilpailupolitiikka on olennainen osa yhteismarkkinoita eikä ole este teknologian kehitykselle tai yksityissektorin aloitteille. Sillä on lisäksi varmistettava, että markkinavoimien esimerkiksi sulautumisten ja yrityskauppojen myötä aikaansaamat muutokset eivät johda määräävien asemien syntymiseen tai vahvistumiseen vaan että niiden tuloksena syntyy innovaatioita ja rahalle saadaan enemmän vastinetta.

Tähän asti puhtaasti sotilaspuolen yrityskeskittymät on yrityskeskittymien valvontaa koskevan EY:n asetuksen mukaisesti ilmoitettu komissiolle, eikä se ole vastustanut niitä. Viime aikoina on kuitenkin toteutettu monimutkaisia rajat ylittäviä yrityskeskittymiä, joiden kokonaisvaikutukset kilpailuun on syytä arvioida perusteellisesti erityisesti kaksikäyttö- tai siviilituotteiden osalta. Sekä alan teollisuuden että hallitusten luulisi arvostavan lisäselvyyttä. Tuottajat tarvitsevat vakaan ja läpinäkyvän kehyksen, jonka puitteissa rakenneuudistus on mahdollista toteuttaa. Myös muiden markkinatoimijoiden, erityisesti muiden jäsenvaltioiden asiakkaiden, kilpailijoiden ja alihankkijoiden edut on otettava huomioon.

Puolustusteollisuus voi erityispiirteidensä ansiosta ja koska sillä on tiiviit yhteydet julkishallintoon hyötyä joko suoraan tai välillisesti valtiontuen muodossa annettavasta julkisesta tuesta. EY:n perustamissopimuksen 296 artiklan määräysten mukaisesti valtiontuen valvontaa koskevaa 87 artiklaa ei ole toistaiseksi sovellettu yksinomaan sotilastarvikkeita valmistaviin yrityksiin. Tällaisesta tuesta ei ole myöskään tehty ensimmäistäkään ilmoitusta, jossa tuen väitettäisiin 87 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaisesti edistävän Euroopan yhteistä etua koskevaa tärkeää hanketta. Puolustusteollisuudelle annettava julkinen rahoitustuki ei saisi missään tapauksessa vaikuttaa sellaisten tavaroiden, joilla ei ole sotilaallista käyttötarkoitusta, yhteismarkkinoilla vallitseviin kilpailuolosuhteisiin. Tämä näkökohta korostuu silloin, kun kyseiset yritykset valmistavat sekä yksinomaan sotilaskäyttöön tarkoitettuja tuotteita että siviilituotteita. On erityisen tärkeää varmistaa, ettei näitä toimintoja rahoiteta ristiin. Tuki muille kuin nimenomaan sotilaskäyttöön tarkoitetuille tuotteille kuuluu valtiontukea koskevien vakiomääräysten ja -säännösten soveltamisalaan.

Komissio aikoo jatkaa kilpailusääntöjen soveltamista puolustusalalla koskevaa pohdintaa alan erityispiirteet ja EY:n perustamissopimuksen 296 artiklan määräykset asianmukaisesti huomioon ottaen.

3.1.5. Puolustusalan hankintamenojen järkeistäminen

Heikkouksien poistamisesta eurooppalaisilta puolustustarvikkeiden markkinoilta olisi hyötyä lisääntyneen kilpailun ja kansainvälisen kaupan, tuotekehitystyön päällekkäisyyksien vähenemisen, suurtuotannon etujen ja valmistuksesta saatavien kokemusten muodossa.

EU:n tasolla tehtävien puolustusalan hankintojen yleistyminen varmistaisi, että kaikki yritykset käyttäisivät samoja sovelluksia ja prosesseja tarvikkeiden suunnitteluun, toimitukseen ja tukemiseen sekä tarjousten tekemiseen. WEAG:iin kuuluvat EU:n jäsenvaltiot ovat jo omaksuneet tämän lähestymistavan ja pyrkineet avaamaan markkinoitaan perustamalla kansallisia hankintatietopisteitä ja julkaisemalla puolustushankintoja koskevat tarpeensa omissa virallisissa lehdissään. Lopullisen sitoutumisen puuttuminen on kuitenkin heikentänyt ponnisteluja.

Julkisia hankintoja koskevien sääntöjen yhdenmukaistaminen pitäisi aloittaa eri käytäntöjen tarkastelulla ja yhteisen lähestymistavan laatimisella.

Niiden perusteella EU:ssa pitäisi aloittaa pohdinta siitä, miten puolustusalan hankintoja voidaan optimoida kansallisella ja EU:n tasolla. Tämä koskisi jäsenvaltioiden puolustusministeriöiden tai tulevaisuudessa mahdollisesti perustettavan eurooppalaisen hankintalaitoksen hankkimia tuotteita. Lopullisena tavoitteena olisi puolustustarvikkeiden hankintaa Euroopassa koskevat yhteiset säännöt.

Yhteisöjen tuomioistuin on antanut viime vuosina useita merkittäviä asiaa koskevia tuomioita, jotka erityisesti helpottavat 296 artiklan soveltamisalan määrittelyä. Komissio aikoo antaa vuoden 2003 loppuun mennessä näiden tuomioiden vaikutuksia tulkitsevan tiedonannon.

Samanaikaisesti komissio aikoo laatia mahdollisesti vuonna 2004 julkaistavan vihreän kirjan asianosaisten kanssa käytävän keskustelun pohjaksi. Tavoitteena on päästä sopimukseen puolustustarvikkeiden hankintaan sovellettavista säännöistä, jotka olisivat suhteessa tarvikkeiden arkuusasteeseen.

Eurooppalaisten yritysten terveeseen kilpailuun perustuvien eurooppalaisten puolustustarvikemarkkinoiden luomisen myötä vastikkeista (eli käytännöistä, jotka perustuvat tuotannolliseen hyvitykseen tai vastakauppaan ennakkoehtona puolustusalan tarvikkeiden ja/tai palvelujen ostolle) tulisi tarpeettomia. Voimassaolevista sopimusvelvoitteista johtuen tarvittaisiin kuitenkin siirtymäajan järjestelyjä. Myös edellä mainitussa vihreässä kirjassa on tarkoitus käsitellä vastikekysymyksiä sekä EU:n sisällä että ulkoisista näkökohdista.

3.1.6. Kaksikäyttötuotteiden ja -teknologian vientivalvonta

Kaksikäyttötuotteet[17] ovat tavaroita, ohjelmistoja ja teknologioita, joita voidaan käyttää sekä siviili- että sotilastarkoituksiin. Jäsenvaltiot valvovat näiden tuotteiden vientiä ja ovat itsenäisesti osallisia useissa epävirallisissa kansainvälisissä vientivalvontajärjestelyissä[18], jotka ovat poliittisesti mutta eivät oikeudellisesti sitovia.

EY:n perustamissopimuksen 133 artiklaan perustuvassa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1334/2000 tuetaan tavaroiden vapaan liikkumisen periaatetta EU:n sisällä ja vahvistetaan oikeudellisesti sitovat yhteiset periaatteet ja säännöt jäsenvaltioiden harjoittaman kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnan kansalliselle täytäntöönpanolle ja sen valvonnalle. Asetus on tiukasti sidoksissa vientivalvontajärjestelmiin: asetukseen sisältyy luettelo valvonnanalaisista tuotteista, joka on johdettu suoraan asianomaisten järjestelyjen puitteissa tehdyistä konsensuspäätöksistä.

Vientivalvontajärjestelmissä osallisina olevien maiden (puhumattakaan maista, jotka eivät ole järjestelmien osallisia) kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaa koskevien sitoumusten noudattamisessa vallitsevista eroista johtuen on oltava hyvin varovaisia siinä, ettei tarpeettomasti tai epäoikeudenmukaisesti hankaloiteta sellaisten siviiliteollisuudenalojen asemaa, joihin valvonta mahdollisesti kohdistuu. Esimerkkejä tällaisista ovat ydinala, kemianteollisuus, biologiset aineet, lääkkeet, ilmailu- ja avaruustekniikka sekä tietotekniikka.

Yhteisö asettaa Euroopan teollisuudelle vientivalvontarajoituksia saattamalla jäsenvaltioiden vientivalvontajärjestelmien puitteissa tekemät päätökset oikeudelliseen muotoon. Komissio ei ole osallinen näissä järjestelmissä (Australia-ryhmää lukuun ottamatta). Komission panosta on

---

17 Määritelmä neuvoston asetuksesta (EY) N:o 1334/2000, 22.6.2000.

18 Australia-ryhmä valvoo sellaista vientiä ja uudelleenlastausta, joka voisi johtaa kemiallisten ja biologisten aseiden leviämiseen.
Ohjustekniikan valvontajärjestelmä (*Missile Technology Control Regime*) pyrkii estämään joukkotuhoaseiden miehittämättömien kantojärjestelmien leviämistä valvomalla ohjusten ja niihin liittyvän tekniikan vientiä.
Ydinalan viejämaiden ryhmä valvoo ydinalaan liittyvien kaksikäyttölaitteiden, -materiaalin ja -tekniikan siirtoja estääkseen sen, ettei ydinalan siviilisovellusten kaupalla edistetä ydinaseiden hankintaa.
Wassenaarin järjestelyllä valvotaan tavanomaisten aseiden sekä arkojen kaksikäyttötuotteiden ja -teknologian, pääasiassa elektroniikan (väljästi määriteltynä), siirtoja.

parannettava, jotta se voisi tehokkaammin koordinoida jäsenvaltioiden eri järjestelmissä omaksumia kantoja ja ajaa yhteisön etuja. Erityisesti komissio aikoo tarkastella yhtenäismarkkinoiden toimintaa ja useiden eri siviiliteollisuudenalojen taloudellisia etuja ajaen samalla keskeistä tavoitetta taata EU:n kansalaisten turvallisuus.

EY valvoo turvallisuussyistä kaksikäyttötuotteiden vientiä vientivalvonnan alalla tehtyjen päätösten mukaisesti. Valvonnan vaikutusta EU:n puolustus- ja kaksikäyttöteollisuuden kilpailukykyyn olisi kuitenkin selvitettävä. On tarpeen varmistaa, että kaikkia näkökohtia tarkastellaan laajentumisen näkökulmasta asianmukaisesti sen varmistamiseksi, ettei kaksikäyttötuotteiden yhtenäismarkkinoille eikä yhteisön vientivalvontajärjestelmälle aiheudu haittaa.

Komissio aikoo pohtia jäsenvaltioiden kanssa näiden tavoitteiden saavuttamista sekä erityisesti laajentumisen asettamia haasteita neuvoston asianomaisissa työskentelyelimissä.

3.2. Tavoitteena eurooppalaisen turvallisuusalan huippututkimuksen suurempi yhdenmukaisuus

Komissiolla on runsaasti kokemusta yhteisön tutkimusohjelmien hallinnoinnista sekä kansallisten tutkimustoimien ja -ohjelmien koordinoinnista, ja se onkin valmis antamaan asiantuntemuksensa sellaisen aloitteen käyttöön, jolla edistetään yhteistyötä maailmanlaajuiseen turvallisuuteen liittyvän huippututkimuksen alalla.

Eurooppalaisen tutkimusalueen luomisesta saadut kokemukset osoittavat, että EU ja sen jäsenvaltiot saisivat suuremman hyödyn kansallisista tutkimusohjelmista, jos ne olisivat paremmin koordinoituja. Näin on asianlaita myös turvallisuuteen liittyvän huippututkimuksen alalla. Voimien Euroopan laajuinen yhdistäminen keskipitkän ja pitkän aikavälin vaatimukset mielessä pitäen kehityksen kärjessä olevaa ja Euroopan kannalta ratkaisevan tärkeää tekniikkaa voitaisiin kehittää paremmin ja saada tutkimukselle todellista eurooppalaista lisäarvoa.

Tässä tarkoituksessa ja 10. huhtikuuta 2002 annetussa Euroopan parlamentin päätöslauselmassa ehdotetun mukaisesti komissio aikoo pyytää toimivaltaisia kansallisia viranomaisia sekä alan teollisuuden ja alaan laajasti perehtyneiden tutkimuslaitosten edustajia laatimaan tämän vuoden kuluessa maailmanlaajuiseen turvallisuuteen liittyvän eurooppalaisen huippututkimusohjelman sekä määrittelemään tarkoituksenmukaisimmat keinot sen panemiseksi yhdessä täytäntöön.

Osana kyseisen huippututkimusohjelman täytäntöönpanon valmistelua komissio aikoo käynnistää yhdessä jäsenvaltioiden ja alan teollisuuden kanssa toteutettavan valmistelevan toimen tiettyjen, Petersbergin tehtävien suorittamisen kannalta erityisen hyödyllisten erityisnäkökohtien huomioon ottamiseksi. Tällainen kestoltaan enintään kolmevuotinen valmisteleva toimi muodostaisi pilottivaiheen maailmanlaajuiseen turvallisuuteen liittyvien kansallisten tutkimusohjelmien välisen tehokkaan yhteistyön edellytysten ja yksityiskohtaisten sääntöjen arvioinnissa tarvittavan kokemuksen hankkimiseksi. Toimi koskisi muutamia huolella valittuja kehittynyttä tekniikkaa edustavia aiheita ja erityisiä liitännäistoimenpiteitä.

4. AIHEALUEITA EU:N JA JÄSENVALTIOIDEN EDELLEEN POHDITTAVIKSI

4.1. EU:n puolustustarvikkeiden hankintalaitosta koskevia ehdotuksia

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan mukaan "yhteisen puolustuspolitiikan asteittaista määrittelemistä tuetaan jäsenvaltioiden pitäessä sitä aiheellisena jäsenvaltioiden välisellä puolustusmateriaaleja koskevalla yhteistyöllä". Euroopan asehankintalaitoksen perustamiseen on varauduttu Maastrichtin ja Amsterdamin sopimuksiin liitetyssä julistuksessa Länsi-Euroopan unionin osalta. EU:n tulevaisuutta käsittelevän valmistelukunnan alainen puolustusta käsittelevä työryhmä sisällytti suosituksiinsa laitoksen perustamisen hallitustenvälisenä; laitos vastaisi asehankinnoista ja strategisesta tutkimuksesta, minkä lisäksi se voisi osallistua valmiuksien parantamiseen. Ranskalaiset ja britit ovat tukeneet tätä ehdotusta Le Touquet'ssa 4. helmikuuta 2003 pidetyn ranskalais-brittiläisen huippukokouksen yhteydessä antamassaan julistuksessa.

Useat jäsenvaltiot ovat jo tehneet yhteisiä hankinta- ja tutkimusaloitteita, joista esimerkkeinä mainittakoon JOAC, aiesopimus ja WEAO ja joille mahdollisen EU:n aloitteenkin pitäisi perustua. Pyrkimyksenä pitäisi olla sellaisen EU:n puolustustarvikekehyksen luominen, joka kattaa:

- yhteistyöohjelmat JOAC:n mallin mukaisesti eli ottamalla asteittain mukaan maat, jotka haluavat osallistua tämäntyyppiseen yhteistyöhön JOAC:n sääntöjen mukaisesti (ns. vastikkeista luopuminen);

- tutkimus ja teknologia: WEAO:n kanssa sovittuun Europa-aiesopimukseen sisältyy useita erinomaisia ideoita, joita olisi syytä selvittää edelleen. Pitkällä aikavälillä EU:n pitäisi harkita eurooppalaisen DARPAn perustamista;

- standardituotteiden hankinta: tätä ei toistaiseksi ole tarkasteltu Euroopan tasolla, mutta se on nyt tullut ajankohtaiseksi.

Tällaista EU:n kehystä valvomaan perustettavan yhden tai useamman laitoksen pitäisi perustua jäsenvaltioiden poliittiselle tahdolle jatkaa tätä työtä voimassa olevan EY:n perustamissopimuksen ulkopuolella. Siitä huolimatta olisi järkevää hyödyntää yhteisön mekanismeja ja välineitä silloin, kun jäsenvaltiot katsovat sen aiheelliseksi (esim. silloin kun työ sivuaa markkinamekanismeja tai silloin kun tutkimuksen alalla voidaan hyödyntää siviilipuolen puiteohjelmia). Pitkällä aikavälillä jäsenvaltiot voivat päättää kehittää joitakin rahoitusmekanismeja sen varmistamiseksi, että nekin jäsenvaltiot, joiden kansalliset puolustusmäärärahat ovat suhteettoman pienet, osallistuvat EU:n valmiuksien kehittämiseen omalla panoksellaan.

Tällaisen EU:n puolustustarvikekehyksen lisäetu on se, että joissakin tapauksissa se voisi vahvistaa EU:n kantaa ja asemaa sen neuvotellessa kauppasopimuksista.

4.2. Tarjonnan turvaaminen

Viime aikoihin asti tarjonnan turvaaminen on ollut pääasiassa jäsenvaltioiden omalla vastuulla. Puolustusalan vahvistaminen, mikä on välttämätöntä, jotta Eurooppa voisi säilyttää teollisuuden perustan kilpailukykyisenä, johtaa todennäköisesti alakohtaisen keskittymisen lisääntymiseen. Valtioita edellytetään hyväksymään se, että osa kotimaisista valmiuksista häviää, hankkimaan suoraan joko ulkomaisilta tai monikansallisilta yrityksiltä ja sallimaan muutoksia puolustusalan yritysten omistusjärjestelyihin. Jo nyt kansakunnat ovat keskenään riippuvaisia tiettyjen puolustusmateriaalien tarjonnan turvaamisessa. Jotkut maat ostavat

kokonaisia järjestelmiä ulkomaisilta yrityksiltä, ja silloinkin kun maa käyttää kotimaisia toimittajia, kaikkein monimutkaisimpiin laitteisiin sisältyy joitakin osia, jotka on hankittava ulkomaisilta toimittajilta.

Omaksumalla EU:n laajuisen lähestymistavan tarjonnan turvaamiseen jäsenvaltiot voisivat

- välttyä ei-kilpailukykyiseltä ylikapasiteetilta, mikä on seurausta toimeksiantojen antamisesta kotimaisille yrityksille,

- sallia monikansalliset sulautumiset, joihin liittyy omistajanvaihdos,

- helpottaa salaisten asioiden parissa työskentelevien henkilöiden liikkumista ja siirtoja rajojen yli,

- sallia tavaroiden ja teknologian rajat ylittävät siirrot.

Tällainen lähestymistapa auttaisi hankintalähteiden monipuolistamisessa ja vähentäisi siten riippuvuutta yhdestä toimittajasta, esimerkiksi Yhdysvalloista.

EU:ssa asiaa pitäisi edistää nojaamalla muualla, esimerkiksi aiesopimuksen, NATOn ja WEAG:n puitteissa jo tehtyyn työhön.

4.3. Puolustustarvikkeiden kauppaan liittyviä kysymyksiä

Ulkomaisten, erityisesti Yhdysvaltojen markkinoiden laajempi avautuminen eurooppalaisille puolustustarvikkeille on keskeinen tavoite, koska EU:n puolustusteollisuuden on tärkeää säilyttää suunnitteluasiantuntemuksensa ja osaamisensa kaikkein edistyneimpien tekniikoiden alalla ja kehittää niitä edelleen. Jos näin ei tapahdu, useimmat Euroopan kansalliset markkinat ovat jatkossakin avoimia yhdysvaltalaisille valmistajille Yhdysvaltojen markkinoiden pysyessä suljettuina muutamaa eurooppalaisten omistamaa mutta Yhdysvalloissa toimivaa yritystä lukuun ottamatta.

Uskottavuus kasvaisi, jos kansallisia puolustusalan markkinoita vahvistettaisiin ja hyödynnettäisiin EU:n yhdistetyn puolustushankintabudjetin tarjoamia mahdollisuuksia (kansallisella ja EU:n tasolla). Tämä kasvattaisi neuvottelumarginaalia pyrittäessä vastavuoroisuuden lisäämiseen ja reilumpiin pelisääntöihin Yhdysvaltain markkinoille pyrkiville eurooppalaisyrityksille.

Joitakin edellä esitettyjä näkökohtia on selvitettävä lisää, ja komissio aikookin palata asiaan myöhemmin.

Neuvosto vahvisti vuonna 1998 asekaupan etiikkaan liittyen asevientiä koskevat EU:n käytännesäännöt. Kyseessä on poliittisesti sitova asiakirja, jossa pyritään luomaan "korkeat yhteiset normit" jäsenvaltioiden käyttöön niiden tehdessä aseidenvientipäätöksiä sekä lisäämään tavanomaisten aseiden viennin avoimuutta. Käytännesääntöihin kuuluu myös erityinen operatiivinen mekanismi, jonka tarkoituksena on saada yksittäiset jäsenvaltiot olemaan havittelematta rahallista hyötyä tilanteessa, jossa muut jäsenvaltiot ovat kieltäytyneet viemästä samoja tuotteita. Käytännesääntöjen alaisista sotatarvikkeista on laadittu yhteinen luettelo suuntaviivaksi; jäsenvaltiot saavat vapaasti käyttää myös omia vastaavia luetteloitaan.

Aiesopimuksen kuusi allekirjoittajavaltiota ovat ottaneet ensimmäisen askeleen kohti käytännön ratkaisua monikansallisten yritysten tuotteita koskevien vientipäätösten yhdenmukaistamiseksi. Aiesopimukseen sisältyvien ideoiden tulisi toimia perustana

myöhemmin laadittaville EU:n säännöille. Tehtäessä päätös viedä Euroopan unionin ulkopuolelle pitäisi erityisesti ottaa huomioon tarve neuvotella asiasta ennakkoon lupamenettelyssä asianomaisina olevien jäsenvaltioiden kanssa, vaikka poliittinen vastuu päätöksestä onkin lopullisella viejävaltiolla.

5. LOPPUPÄÄTELMÄT

Tämän tiedonannon tarkoituksena on osaltaan tehostaa puolustustarviketeollisuuden toimintaa entisestään, mikä on nähtävä sekä tavoitteena sinänsä että merkittävänä haasteena, jos EU aikoo onnistua ETPP:n kehittämisessä. Komissio ehdottaa

- tarvittavan rahoituksen myöntämistä sen varmistamiseksi, että eurooppalainen standardisoinnin käsikirja (*European Standardisation Handbook*) valmistuu vuoteen 2004 mennessä, ja tämän jälkeen aiheellisia täydentäviä toimenpiteitä käsikirjan ajantasaisuuden ja käytön takaamiseksi;

- EUROSTATista, Euroopan tilastojärjestelmästä ja muista varteenotettavista lähteistä saataviin tietoihin perustuvan puolustukseen liittyvien teollisuudenalojen seurannan käynnistämistä niin, että olemassa olevia luottamuksellisuussääntöjä kunnioitetaan;

- vaikutusten arvioinnin käynnistämistä vuonna 2003 ja tuloksiin perustuvan oikeudellisen asiakirjan laatimisen aloittamista vuoden 2004 lopussa puolustustarvikkeiden yhteisön sisäisten siirtojen helpottamiseksi;

- kilpailusääntöjen soveltamista puolustusalalla koskevan pohdinnan jatkamista alan erityispiirteet ja EY:n perustamissopimuksen 296 artiklan määräykset huomioon ottaen;

- keskustelun käynnistämistä siitä, miten puolustusalan hankinnat voitaisiin optimoida kansallisella ja EU:n tasolla. Yhteisöjen tuomioistuin on antanut asiassa viime vuosina merkittäviä, erityisesti 296 artiklan soveltamisalan määrittelyä helpottavia tuomioita, joiden vaikutuksista komissio aikoo antaa vuoden 2003 loppuun mennessä tulkitsevan tiedonannon. Samanaikaisesti komissio aikoo laatia ehkä vuonna 2004 julkaistavan vihreän kirjan pohjaksi asianosaisten kanssa käytävälle keskustelulle;

- komission vientivalvontajärjestelmiin osallistumisen tuomista esiin neuvoston asianomaisissa työskentelyelimissä;

- maailmanlaajuiseen turvallisuuteen liittyvän huippututkimuksen alalla toteutettavan valmistelevan toimen käynnistämistä. Tarkoituksena on toteuttaa yhdessä jäsenvaltioiden ja alan teollisuuden kanssa tiettyjä, erityisesti Petersbergin tehtävien suorittamisen kannalta hyödyllisiä käytännön näkökohtia;

- myöhemmin perustettavan yhden tai useamman laitoksen vastuulla olevan mahdollista EU:n puolustustarvikekehystä koskevan työn jatkamista. Kehys kokoaisi yhteen kansalliset, erityisesti tutkimuksen ja kehityksen yhteistyöohjelmia ja standardituotteiden hankintoja koskevat aloitteet ja kannustaisi useampia jäsenvaltioita liittymään tällaisiin ohjelmiin. Kehys myös tarjoaisi EU:lle mahdollisuuden hyödyntää yhteisön mekanismeja ja välineitä soveltuvin osin.